

Передплата
на «РУСЛАНА» вписується:
в Австрії:
на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.
За границею:
на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — В Русланових псалмів М. Шапкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. I.
пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція
місцева в Агенції Соколовського в
пасажі Галсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня звичайні
приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні допесеня по
30 с. від стрічки.

Престольна річ і вивід гр. Голуховського.

(+) Точка тяжести австро-угорської політики знаходить ся тепер в Будапешті, де пробуває монарх, а рівночасно відбуває ся сесія делегацій. Іменно середя сего тижня була днем високої політики. Престольна річ, промови президентів обидвох делегацій до монарха, виводи графа Голуховського, а відтак широка розправа про політику заграничну монархії в бюджетовій комісії австрійської делегації — се важні події того дня.

В престольній річі, уложеній вельми коротко, зазначив монарх виразно надію на європейський мир, а сю надію покладає на приязних взаєминах з союзними державами, а особливо на приязні відносини до Росії. Сим приязним відносинам нашої монархії до Росії присвячений в престольній річі окремий уступ, а крім того зазначено там з притиском, що тривка приязнь з Росією запоруває лад і спокій на балканському півострові. З наведених слів престольної річі випливає отже виразно, що тридержавний союз триває на дальше без зміни, а крім того, що задля приязних відносин до Росії нема чого бояти ся якої небудь ворохобні на Балкані і що тим способом забезпечений загальний мир бодай на довгий час.

Сі запевненя, висловлені з престола монаршого до народів держави повтаряють ся вправді рік-річно, але в тих річах престольних всеж таки можна добачити певних ріжниць не без ваги. Так нпр. 13. мая 1900. року висловив монарх, що «політичне положенє не дізнало ніякої зміни», «довголітні ширі відносини до наших союзників удержані», а «всі питання, які тикають ся ближшого Сходу, будуть рішати ся в сталім порозумінні з Росією». В рік опісля 21. мая 1901. зазначає престольна річ, що «і сим разом тривають незмінні сердешні відносини до союзних держав» і що з сих відносин як і з «зовсім приязних взаємин з иншими державами» можна мати надію на удержанє мира. Колиж з сими словами з 1900. і 1901. р. порівнаємо слова сегорічної престольної річі, то побачимо, що значно тепліше звучать слова сегорічної річі і певнішими надіями проникнуті они особливо що-до взаємин з Росією. Коли ще вторік були політики, які з великою зневірою гляділи на сі відносини і послугували ся висловом зельного канцлера Бісмарка про розрив дрота між Віднем а Петербургом, то сегорічна престольна річ розвіяла основно сю зневіру.

Ще виразніше і яснійше пояснив значінє престольної річі і політичні відносини гр. Голуховський в своїм виводі про заграничну політику в бюджетовій комісії. Він заявив зовсім рішучо, що тридержавний союз, який кінчить ся протягом мая 1903, буде відновлений і що виготовлені дотичні документи будуть

небавом підписані. При тім пояснив гр. Голуховський ще раз значінє тридержавного союзу яко консерватитного альянсу, що має забезпечувати стан посідання союзників і запобігати всяким комплікаціям, які могли би нарязити союзників на якусь шкоду. Се головний шлях, на яким поступає союз. Від сего ведуть побічні дороги також до мирних цілей. Такою побічною дорогою є навязані останними часами приязні відносини Італії з Францією, мимо єї приналежности до тридержавного союзу, а з другого боку «незвичайно успішне уладженє відносин Австро-Угорщини — до Росії». Гр. Голуховський добачає не лише в французско-російськїм, але й в англійско-япанськїм союзї змаганя зконсервативними спонуканими, щоби удержати і в заморських областях status quo. Цікаве було також поясненє гр. Голуховського наших взаємин з Росією, основаних на умові з 1897. р. Головним змістом сеї умови є: понеханє всякого самолюбного змаганя особливо що-до заборів; залишенє всякого вмішуваня у внутрішні справи балканських держав, понеханє всякого поділу сфери інтересів на Балкані, якої небудь переваги одної або другої держави (Австрії чи Росії) на півострові; ніякої спільности з ворохобними змаганями на Балкані. Мимо негатиного определєня у словій сеї умови, мають они позитивне значінє, бо скоро балканські держави зрозуміють, що нема між Австрією і Росією ніякої політики навзаводи, ані ніякої ріжниць і незорозуміння, то мусять прийти до пересвідченя, що не можуть ворохобні змаганя числити на яку небудь підмогу сих держав, а сим багато осягнуто для удержаня мира на Балкані. З того випливають дальші наслідки, що обидві держави на основі консервативної політики будуть відшпирати всякі революційні змаганя на Сході.

Приязні взаємини Австро-Угорщини з Росією причинять ся однак не лише до мира на Сході, але й в цілій Європі, а льояльність обоїпельна, на яку з натиском вказав гр. Голуховський, найде відповідний відгомін і в Петербурзі.

Важні були також слова гр. Голуховського про торговельну політику, якої після єго думки не годить ся мішати з політичними союзами, хоч з другого боку політичні союзи виключають торговельну війну між союзними державами. Міністер не тратить надії на переведенє торговельних договорів з союзними державами, однак до сего головно може причинити ся передовсім уладженє цловоторговельного союзу між Австрією а Уграми.

Музична консерваторія.

Сьпіволюбні ми, але маломузикальні. Вправді прийняла ся приповідка, що як двох Русинів зійде ся, то вже сьпівають квартети, але ті квартети вже осьпівані від двох або трьох десятилітій і виучені найчастійше зі слуху, бо панове сьпіваки навіть не знають читати ноти...

Тому то і наші концерти представляють немалі трудности, бо «неписьменні музикально» члени, які мусять доперва надслухувати і потягати за другими, не мають такої приятности в хоральнім співі, яку дає ерудиція і певність в тоні і тексті. З сеї причини відтягають ся від вправ, і проб та лише при зельній витривалости і самовідреченю диригента дадуть спонукати ся до участі в хорі не задля власної приятности, але з konieczности і «з патріотичного пожертвованя».

Програми хоральних продукцій мусять серед таких обставин ограничати ся на невеличкім кружку знаних і пересьпіваних композицій, а се викликає знов застій на поли музичної продукції, бо композиторів знеохочує до праці такий невідрадний стан річі.

Багато гірше стоїмо під зглядом інструментальним. І не агадуючи вже про капелі, або більші інструментальні ансамблі, у нас тяжко почути на концертах взагалі який-небудь інструмент. Навіть і стереотипний фортепьян пропускають тепер звичайно в програмі, бо продукувала ся звичайно мірнота, яка викликувала хибя жаждобу — вийти з салі «на папіроса». Крім по одній «славнозвісній» артистичній силі, в тіснім кружку галицької публіки, на цитрі, скрипці і фортепьяні, ми не видали ще ні одного справдішого артиста-віртуоза не то вже сьвітової слави, але хотяй би непереміняючого, заслуженого значіння на поли музики.

Не маємо наміру писати якоїсь розправи на сю тему, але хочемо лише сконстатувати, що на музикальнім поли у нас марнують ся таланти більше, чим в яким-небудь иньшій напрямі, бо наш варод вже із свого природного нахилу криє в собі великі скарби музикального почутя і спосібности. Зовсім сьміло можемо сказати, що колиб обставини по сему, колиб була організація в тім згляді і підмога загалу, то не одна Крушельницька, Мишуга та Дідур збирали-б лаври та золото, але десятки спосібних і природою щедро вивінуваних артистів рознесло-б славу руского імени по сьвіті.

З таким переконанєм, люди ініціативи і рухливости, які групують ся коло львівського «Сокола», піднесли гадку заснованя «Музичної консерваторії», яка дала би нашій молодіжї нагоду до музикального образованя. Ініціатори розглянули ся докладно між обставинами, з якими треба числити ся і зваживши обережно всі доклади за і против основаня нової інституції, запевняють, що наша консерваторія могла би розпоряджати перворядними учительськими силами і придбати вкортці знатне число учеників. За невеличкою місячною оплатою могли би тоді користати з науки консерваторії ученики-Русини львівських гімназий, вихованці СС. Васильянок і численні дилетанти в сьпіві і інструментальній музиці, які задля браку відповідної нагоди дають заснітти своєму таланови. Колиж консерваторія сконсолідує ся і уґрунтує своє істнованє, опершись на визначних учительських силах, то не є виключеним, що займе ширші круги любителів музики і стане осередком музикального житя, який буде притягати до себе чимраз численнійші ради шукаючих науки.

Найпораднійше було би заснувати таку консерваторію при істнуючїм товаристві «Львівський Боян». Ініціатори сеї гадки признають се самі і навіть в тім згляді відносили ся приватно до «Бояна». На жаль «Боян» в посліднім часі не проявляє тої енергії і підприємчивости, якою відзначав ся з початку, тож і піднесену гадку

основана музичної школи, чи консерваторії прийняв з байдужною здержаністю. А шкода, бо сама гадка є дуже хосенна і до переведення не є неможлива, а лежить як-раз в обсягу змоги і цілий «Бояна». Колиж би він не хотів підняти ся поладена основ до серйозного піклання музики серед нашої суспільности, то ініціатори запевнюють, що не дадуть упасти сій гадці. «Сокіл», який на підставі свого статута вже упрявляє хоральний снів, старав би ся, в случаю абстиненції «Бояна» розширити, на взір чеських Соколів, підстави свого сокольського хору до обсягу музичної консерваторії. Вже навіть і усмотрено дуже догідне приміщення для будучої консерваторії, ім енво убіканиї в каменіці нашого народного театру, де перше містила ся філія німецької гімназії.

Зі своєї сторони щиро бажаємо скорого здійсненя сій пожиточній, а нелегкій задачі, а невтомимим ініціаторам рускої консерваторії чличемо з серця: Щастя Боже!

З політичного поля.

З Будапешту доносять зміст важливіших промов при нарадах над етатом міністерства війни в австрійській бюджетовій комісії спільних делегацій. Зачинаючи наради, міністер війни бр. Крітгамер пояснив докладно реформу артилерії і заведење нових гармат, яке хоче перевести в трех літах, та запросив присутних, щоби оглянули нові гармати в арсеналі. З між польських послів промовляли Поповский, Козловский і Дідушицкий. Перший підійє з вдоволенем ухваленє теплої вечери для воєнків, та заітерпелював за нову карну процедуру для війська; другий жадав знесеня «швангів», та виступив в справі відносин між військовою а населенем в Перемішлі і в справі Морского Ока; третій ітерпелював за будову залізничї Ясло-Жмигород-Конечна, — а всі три згадували про знесенє демоліційних реверсів, доставки для війська, покликване резервістів на вправи і заявили ся за бюджетом міністерства війни. Чехи заявили ся против, чеська консервативна шляхта за бюджетом. У відповіді міністра на заміти ріжних бесідників, замітним є те, що бр. Крітгамер, боюючи команданта переміського корпусу Гальгоцького, заявив, що міністер сам був командантом корпусу в Галичині і знає дуже точно добрі прикмети галицького населеня, а коли відносин змінили ся в Галичині в послідних літах, то се належить приписати головно діяльності деяких кругів, завдяки яким до поодиноких кругів населеня дістав ся такий дух, що звертає ся в першій лінії против війська, а також против інших етанів.

Американський імперіалізм хоть і як сильно розвинув ся, не сьвяткує триумфів.

З Венезуелі йде одна вістка за другою о великих успіхах повстанців. В послідних двох тижнях правительственні війська були побіджені

в кількох місцях і винерті зі всіх повітів обхоплених ворохобнею. Столиця стану Лара опинила ся в руках повстанців, портове місто Тукакас здобув дня 3. с. м. Іх генерал Солягні, а правительственна армія під приказами ген. Ескалянте і двох братів президерта Кастро потерпіла в ставі Бермудез величезні страти. З 830 воєнків, котрі брали участь в битві, лишило ся всего 350 люда; прочі були убиті, ранені, або перейшли на сторону повстанців. Іншу битву, в якій також побідили повстанці, зведено дня 4. с. м. близь Ель Пілар. Правительственна армія не могла ніяк устояти і соромно утєкла до уфортифікованої Карруни, де ожидає підмоги.

На Филиппинах вже зовсім притихає ворохобня. Від двох тижнів майже нічого о ній не чути, та за те чим раз більше лютує ві наслідниця — холера. До дня 11. цвітня занотовано 430 случаїв занедужаня, з яких 326 закінчило ся смертю. Та в тім місци мимоволі насуває ся питанє, чи до відома правительства доходить точні вісти о тій страшній хоробі? Чи по горах і яругах, по лісах і безвістях не гине тисячі Филиппинців, котрі утєкли перед напором американських війск? Дуже не хоче ся вірити, аби Американці мали точні інформації з глубини островів, де ше не була їх нога!

Пора відновити передплату!

НОВИНИ.

— **Календар.** В неділю: гр.-кат. Ясона; рим.-кат. Мамерта. — В понеділок: гр.-кат. 9 мучеників в Кизиці; рим.-кат. Панкратія. — Вівторник: гр.-кат. Якова, рим.-кат. Сервація.

— **До нинішного числа додаємо картку додатку.**

— **Посвяченє льокалю Товариства «Труд»** у Львові, Ринок ч. 39. І поверх (в стороні «Народної Торговлі») відбуде ся в неділю дня 11. с. м. о 12. год. в полудни, на котре запрошає ся всіх Членів Товариства. — *Дирекція Товариства.*

— **Народне віче в Збаражї** відбуде ся в будинку магістрацкім дня 15. н. ст. мая, с. є в передодень памятного дня знесеня панщини. Початок віча о 2. год. пополудни.

— **В Буцнівї коло Тернополя** устроїли дня 28. м. м. члени Читальні «Просьвіти» з Острова аматорске представленє в стодолі о. Глиньського. Відграно драму Корженевського «Верховинці». На представленю було около 200 селян.

Драма «Верховинці» є як на сільських аматорів за тяжко до відограня, однак всі виступаючі — як нам доносять — виявили ся дуже добре зі своїх роль. На визначене заслугоють дівчина М. Лісевич (в ролі матери), А. Задорожна (Параня), М. Петраш (Максим), С. Крика (Прокоп), А. Конарска (Анна) за точне вученє і відданє своїх роль, але й гру вищих виступаючих осіб годить ся похвалити. Виставу драми належить почислити в заслугу острівського дяка п. Ів. Задорожного, який не щадив ні труду, ні заходу, аби аматори виступили на сце-

ну приготовані. Чистий дохід в квоті 20 К призначили селяни на фонд академиків.

— **Аматорске представленє в Яворові.** «Драматичний кружок в Яворові відіграв дня 4. мая комедію Льва Толстийського «Конкурс на мужа». Аматори, самі міщани, грали добре, бо вже передше давали подібні вистави. Режисерією і управою сеї вистави займав ся п. Шавала, студент прав, який радо працює для народної справи. Сим разом було вже більше інтелігенції так місцевої, як і з провінції, але все ще деякі панки бояли ся прийти, хоч зовсім без тривоги могли явити ся. — II.

— **В Угринові середнім коло Калуша** отворено Читальню «Просьвіти», до якої вписалс ся 50 членів.

— **П. Михайло Микита Литвинович** одержав на віденськїм університеті степенє доктора прав.

— **Вибори на посла** до державної ради відбудуть ся у Львові в понеділок дня 12. мая в 6 салях магістрату від 9. год. рано до 1. год. понол. і від 3. до 6. год. вечером

— **Наша публіка.** З Тернополя доносить до «Діла» якийсь принагідний кореспондент, що одного дня мав нагоду на двірци залізничї бачити два поїзди руских емігрантів до Канади по 200 осіб в кождім. Як ми вже при іншій нагоді виткнули, — звістки про емігруючих додять до наших дневників, як не з польської преси, то що найбільше від случайних видцій на двірцях залізничї. Щоби хто-небудь з дотичних сїл, де шалїє еміграційна горячка, як в Боршівщині та Гусятинщині, доїс нам про близші обставини, хто і куда емігрує та кому і за кілько продає своє тугешнє майно сего годі допросити ся! В польских дневниках, коли який там вираде де курку, вже і є допись з провінції, — а наші інтелігенти «за тяжкі» написати кілька слів про таку животну справу, щоби можна пізнати розміри і наслідки еміграційного руху. А може не так писати, як розпитувати та розсліджувати між народом, осоружно нашим інтелігентам? Се кидало би ще сумнійше сьвітло, бо стало би доказом, що наша інтелігенція мало стикає ся з народом та не знає про течї і події, які збувають ся серед него.

— **За море!** Вчєра переїхало через Краків 100 емігрантів із східної Галичини до Канади. Одного з емігрантів, Няколу Лєськіна з Гушпинок, гусятинського повіта, увязнала в Кракові жандармерія на жаданє єго жєни. Лєськіна мав забрати своему синові 400 К.

— **Братя Поляки** як колись вступали в бирсурменську службу, щоби бороти ся з Москалем, так тепер хотять на Буковині лучити ся з Румунами, щоби ударити на Русинів. Супротив Москалів оправдувала їх бодай дізнана кривда, але чим виправдають польські політики погану злуку з Румунами? Силькоє і там найде ся як аргумент утерте слівце «оброна кресуф».

— **Самоубійство.** Перед тижнем подали ми звістку про самоубійство фрайтра 15. п. піхоти. Як тепер показує ся, той нещасливець ще жив, а зглядно мучить ся у війсковім шпиталі у Львові. Називає ся Болєслав Романович і є сином управителя школи в Куровичах. З полишеного листу до родичів а оголошеного в «Курієрі львівськїм» виходить, що причиною, яка заставила 19-літнього молодця (Романович вступив добровільно до війська) наложити на себе руку, було систематичне переслідванє із сторони кадета. «Житє мушу собі відобрати — писав він в прощальнім листі — бо не можу дати собі ради з кадєтом. Він мене переслідує і сказав

8)

КОРНИЛО УСТИЯНОВИЧ.

КАВКАЗ.

(Розвідка етнографічно-історична).

Обичай у них загально-кавказкий і культ ватри той сам, що і всюди. Гостинність велика. Присягу складає Абхазець на залізну бабку (на ковальню, амбос) і помимо магометаньства вірять до нині ще (місцями) в богів як: Зейгут бог війни — Тлеце = Vulkan, Джаджі богиня плодів, Шесту бог заліза, Ейріг кровитель злодїв, Хатогуат Ротона, Хевезуат русалка; а найвисший бог зве ся у них Афа. Є ще і Ахіна бог скоту і єму приносять они що три роки виховану на те родиню князів Цебе ялівку. Мали они до недавна і щось в роді єгипецкого апіса, — але то тільки християнські Абхазї полудневого побережа краю, сусїди Мінгрелів і ті-же. Був то бугаец, котрий — в ніч св. Юрія (чи на сам Великдені) — почтай зібраного народу біля церкви в Ігорах впро-

ваджував ся сьвятиню, де єго заколював сам архиперей, а мясо ділив помежи вірних.

Поганий обичай похоронний найшов Інтегіано в XV ст. між Абхазами.

«На похоронах одного князя — пише він — заколено бика і un giorine gailardo знасилував перед лицєм народа молоденьку на те вже жертвовану дїву».

Імперетинський архієпископ Гаврін повставав¹⁾ против розпусних обичаїв абхазких Дзиків і Пачангів при похоронах, котрі особливо почю на «осьвїчуванях» відбували ся в честь помершого і для розвеселєня родини.

Між Абхазами водило ся і те, що найшов в XVII в. Ротоскі у Інгусів, верховинців кіргізького племені, сусїдуючих з Чеченцями, що над Тереком; а такі самі обичаї зауважив Араб Муза Кагкантаваці в Гу-Гуннів. Гунни не панували в Абхазї; але мені здає ся, що Пачангї належали до племен гірських — за таких бодай держали Русичі Печенїгів; а ті справді володіли якийсь час в Абхазї²⁾.

¹⁾ Коваленскій: «Закон» обичай на Кавказі.

²⁾ Грузійська літопись «Картліє-цхovreба» каже, що край Пачангї (так звали в V в.

Абхазія граничить до півночи з Черкесами. Послїдня місцевість абхазка є місточко Гаґри — прастарє Паґри, котре було — ачєйже — фенікійскою кольонїєю перед 2.500 літами. Там суть ще руїни великих укріплєнь біля ріки Бзїб і по горі Баллах-даґ. За рікою починав ся край Джигетів, край черкеский.

І так ми облетїли душком довкола Кавказа і познакомили ся побіжно з єго важнішими народами. Додати мушу, що як всьо західне побереже кавказкого краю (за виїмкою Мінгрелї) і єго північні верховини та цілий Даґестан слухають Ісламу, а за обєднїваючу всіх бесїду при знають татарську, так проче всьо полудне Кавказа визнає віру Христову і признаєсь до карпильської народности і до літературної грузійської мови.

(Дальше буде).

Абхазію) почав від р. 482. — т. є від коли звідтам винесли ся Печенїги — називатись: «Абаза»... То само пише і Valkoucht в своїй Hist. dela Georgie. T. I. pag 159.

мені: Я Романовича мушу віддати до гарнізону. Власне вчора призначив мене до рапорту. За що? Невинно... Лейтнант, котрий заступав при рапорті капітана, засудив мене нині на два дні арешту. Але за що? Недавно тому кадет в очках цілої компанії назвав мене дурнем, ослом, свинею. Велів мені самому бігати «Laufschritt», герштелював мене може 50 разів, люди сьміяли ся, зі стиду та ганьби бурлила ся в мені кров...» і т. д. Цілий лист до кінця повний гіркою жалю та розпучної резигнації. Нещасливець був дуже амбітний і всякі зневаги та шкани брав собі до серця.

— **Руский Кіліньский.** Коли недавно селяни і міщани тисячами збирали ся на віча і підписували петиції в справі заснованя самостійного руского університету у Львові — польські газети писали, що се несвідомо справи товпа «поджигана» рускими агітаторами домагає ся заснованя університету, а не вмів читати. Аж ось та сама «Газета народова», яку так кололи мужицькі віча і петиції, доносить, що в Тернополі шведь Демчук інтерпелював на передвиборчих зборах кандидата на посла д-ра Дулембу, як він задивляє ся на справу руского університету. Що відповів др. Дулемба, про се «Газ нар.» не пише. Ми стверджуємо лише факт, що Русини мають сьвідоме міщанство.

— **Морозна сторожа.** Такої весни як сегорічна, вже давно не було. Зі всіх сторін доносять про сніги та морози в маю. Найбільша небезпечність грозить тим сторонам, де росте виноград, і ддятого там люди найбільше борються ся від морозів. Цікаво описують німецькі газети ту борбу вночі в дня 27. на 28. цвітня в місцевостях Лянгенльойс і Гаїндорф в долині Австрії, де від давна є сторожа від морозів, так само, як деінде сторожа від огню. Около півночі показував термометер один степен морозу, а по 12 год. настало вже було аж 3 степені. Тепер дав дзвінок знати, що пора запалювати огні і робити дим коло виноградників. За пів години опісля горіло вже звиш 1.000 огнів в цілій околиці. Сама сторожа морозна в Лянгенльойс і Гаїндорф розложилася була 50 огнів. Так роблено дим аж до сходу сонця. Люди розповідають, що ще від 1866. р. не було в тій порі так студеної ночі як отся. Окремий комітет пильнував роботи аж до 6. год. рано і тоді казав гасити огонь. Потім ходили люди по виноградниках перекопати ся, чи дим що поміг і показало ся, що не було майже ніякої шкоди. Лиш денде дуже рідко змерз був якийсь корч.

— **Злодійска штучка.** Господарска часопись «Руска Рада», яка виходить в Чернівцях, доносить оттаку пригоду: Николай Свищук з Карлова продав на ярмарку в Святині пару волів за 470 корон. Іде собі до дому. Аж ту перебігав его якийсь пан і питає: що сте продали, газдо? — Воли! — А звідки ви? — З Карлова. — А знаєте ви карлівського професора? — Знаю. — Прошу вас, каже панок, передайте професорови 10 корон і карточку, але покладіть тоті 10 корон коло своїх грошей. — Николай Свищук поклав в книжку до купи гроші, дістав ще за се 50 сот. від панка за дорогу, тай іде собі далі, а панок вернув ся. Ледви Николай відійшов кілька кроків, аж зачув неспокій в своїм череві. Дивить ся в черес, в книжку, де були гроші, а то нема ані тих 470 кор., що за воли взяв, ані тих 10 корон, що панок ему дав, лиш якась карточка, в котрій щось було надрапане олівцем так, що годі прочитати. Очевидна річ що той панок Николая Свищука обікрав. А з того така наука, не заходити собі з такими панками і не вислугувати ся їм. Як мають они передавати комусь гроші, то на то є почта, бо ось бачите: за наше добре серце ще нас і обкрадають. Будьмо осторожні!

— **Як ширять в Америці просьвіту,** про се пише часопись «The Outlook». В Сполучених Державах закладають народні бібліотеки не лише для старших, але також для дорослих дітей. В таких читальнях не дають лише книжок до читаня, але й управляють в читаню. До сих бібліотек ходить поважне число молоденьких читачів охочих до науки. І так ходило до читальні в Пітсбургу, «Central Library» в 1900. році 200.000 дітей, а що неділі мала читальня до 20.000 дітей, що знаходили місця в просторах і вигідних комнатах. Сі комнати прибирають дуже приємно образами і цвитучими рослинами: нестро оправлені книжки покладані на широких низьких столах і штеляжах так, що дітям легко вибрати, яка їм до вподоби. Окрім книжок є також тижневники і місячники, котрі більше притягають дітей, головню старших, ніж байки і оповіданя. Бібліотека уділяє окрім сего німу науку в історії, географії і в природничих науках: таблицки в роді календаря показують що днини памятні дні, дні уродження і смерті великих мужів і женщин. Діти, ідучи до школи, вступають радо до бібліотеки, щоби довідатц ся, якому з великих людей присьвячений день і перечитати его біографію. В деяких бібліотеках, як прим. в Мільвоке, читає лектор два рази тижнево національні поеми, головню епічні і пояснює їх. Там виховують дітей вже змалку на

правдивих горожан, апелюючи до їх амбіції і самостійности. І так над дверми висше згаданої бібліотеки прибита таблиця такого змісту: «Ся бібліотека стоїть під оцікою хлопців і дівчат міста Мільвоке». І рідко коли трафить ся ушкоджене якоїсь книжки. Так діє ся в Америці, а в нас як?

— **Що значить опізнене депвші?** З Парижа доносять, що начальник одного великого банку в Берліні телеграфував до другого банку в Парижі, що там мабуть прийде хтось міняти два чеки на чверть міліона франків. Чеки ті пофальшував в Буенос-Аїрес урядник того-ж берлінського банку, отже начальник остерігає заздальгид. Тимчасом депеша спізнилася о кілька мінут і гроші як-раз виплачено на фальшиві чеки.

— **Електро-магнетична гармата.** Vossische Ztg. доносить, що професор фізики Біркенлянд в Християній винайшов електро-магнетичну гармату. Сей винахід викликав у військових кругах незвичайне заінтересованє, бо може потягнути за собою такий переворот в мілітаризмі, як свого часу винахід стрільного пороху. Гармата є довга на 10 метрів, а куля з неї летить на 150 кілометрів. Кілько разів буде довша гармата, тільки разів дальше полетять куля; приміром 20-метрова гармата буде нести на 300 клм. і т. д. Се донесене Voss. Ztg. подобає на байку, але нема нічого під сонцем неможливого. Если така гармата можлива, то приміром війну Америки з Европою не ведено би на мори, але з суши; от хотьби з Перемишля бомбардовано би Ньюй Йорк.

— **За мало сьвітла.** Редактор виходячої в Медлінгу коло Відня газетки німецької «Медлінський повітовий посланник», п. Ціцек, написав перед кількома днями в тій газетці, що в громаді Вінер-Найдорф під Медлінгом є дуже зле освітленє і що ніхто не дбає про людей, котрі мусять ходити по улицах на потемки. В кілька днів опісля приїхав він до Вінер Найдорф і хотів перекопати ся, чи его писанє що помогло, а що т) було ще ясно і ліхтарні не сьвітили ся, зайшов до гостинниці, перекусив там щось і випив, заплатив і виїшов на улицу. Там вже кало на него двох здоровенних мужин з Найдорф, кождий з засьвіченою великою ліхтарнею в руці, взяли его силоміць попід боки і вивели з громади аж назад до Медлінга. Там пустили его і сказали: Мабуть буде з вас вже супроводу і освітленя з Вінер Найдорф аж до Медлінга. Бувайте здорові, а на другий раз просимо вас знову до нас в гостину.

— **Не так склалось, як гадалось.** Французські часописи доносять про цікаву подію, яка збулася в одній з другорядних реставрацій. Якийсь слухач фармації, син богатих родичів, завязав був тіснійші зносини з молодюю панною блондинкою, що була помічницею в якийсь торговлі. Дівчина замешкала у слухача, що в Парижі не належить до незвичайности. По якімсь часі паничеви подобала ся иньша панна зі склепу, брутетки. Він заявив своїй блондинці щиро і отверте, щоби она з ним розстала ся, бо его серце підбила чорноброва Галя. Блондинка не лише не налякала ся сеї вісти, але ще обіцяла помочи аптикарєви при навязаню зносин з Галею. Она порадилася фармацевтові, аби приніс з собою дозу якого нешкідливого средства на сон, а она приведе Галею і всипле єї незаметно сеї порошок до вина. Молодий загорілець прийняв пропозицію дуже радо, але що стало ся? Дотепна блондинка, коли виїшла до сепаратки в реставрації, незаметно всипала порошок не Галі але свому б. любовникові і той в короткім часі заснув пря столі твердим сном. Але коли пробудив ся, не мав чим заплатити за напій, бо обі панночки забрали від него все, що мав вартійшого і утїкли з реставрації. Молодий фармацевт так встидав ся своєї глупоти, що не сьмів навіть донести поліції про дізану страту.

— **Водопад Ніягари.** Води уживано вже від давен давна яко средства комунікаційного, а менших рік і потоків до порушуваня тартаків і млинів. Спадаюча вода з певної висоти оказує вже свою силу тим, що навіть в найтвердшій скалі вижолоблює ями. Люди старають ся використати силу спадаючої води, от як приміром в водопаді ріки Ніягари. Є то найбільший водопад на землі 50 метрів високий, славлений сотками американських поетів. Сили сего водопаду уживали до порушуваня машин вслякого рода, а найновійшими часами завели там машини, якими витворюють величезну скількість електричности, що служить до освітлюваня сусідних міст. Доси освітлювала она лише міста, що належать до Сполучених Держав, але небавом водопад Ніягари вихіснюють від сторони канадської. Ново засноване товариство в Канаді, для визисканя сил Ніягари, замовило в товаристві електричним в Сенектади три мотори о силі 10.000 парових коний. Стация буде уладжена недалеко островів Джерері, о 400 метрів над водопадами Горсеце. Тепер вже розпочато роботи коло великого шахту в скалі, для поміщення турбін, які замовлено в Швайцарії. Електрична струя буде мати напруженє 12.000

вольт. Міста канадські Торенто і Гомільтон будуть головними консументами сьвітла і сили з водопадів Ніягари.

— **Дрібні вісти.** В Бібрці від кількох тижнів панує межи дітьми коклюш. — Стан здоровля голяндської королеви Вільгельмінн є вдоволяючий. — В Ренне в Данії викрито фабрику фальшивих паперових грошей німецьких і австрійських. — На острові Гаїті в Америці вибухнула революція. — З Будапешту доносять, що чорногорский князь змобілізував цілу свою армію, котра вже стоїть готова вирушити на війну — але куда? ще не знати.

Посмертні [†] оповістки.

Михайло Калмуцкий, надінспектор заряду залізничного руху в Буковині, помер скорою смертю у Відні дня 3. мая с. р. в 68. році життя. В. в. и.!

Андрей Мигович, емеритовний приватний офіційяїст гр. Лянцкоронського, упокоїв ся в Роздолі дня 1. мая с. р. в 84. р. життя. В. в. и.!

Наука, штука, література.

— **Учитель ч. 9.** з дня 5. мая 1900 містить: Один крок наперед в організації і розвитку Руского Товариства педагогічного. Фонетичний і психічний розвій мови (Дальше). — Минувшина вихованя. — Родина, школа й церков як чинники виховавчі. — З нашого шкільного письменства. — Всячина. — Оповіденя.

Телеграми.

Будапешт, 10. мая. Бюджетова комісія австрійської делегації радила вчора над військовим бюджетом. По довшій дискусії загальній, в якій міністер війни гр. Кріггамер забрав слово кілька разів, прийнято в спеціальній дискусії військову ординарню без зміни, а в екстра ординарії 38 міліонів на артилерію і решту титулів прийнято також без зміни і сим полагаждено цілий бюджет міністерства війни. Нині засіданє о год. 11. рано; на днешнім порядку бюджет воєнової маринарки.

Відень, 10. мая. Wiener Ztg. оголошує санкцію закона про заводові рільнічі стоваришеня.

Пар-ж, 10. мая. Минулої ночі настав мороз і упав сніг; в деяких околицях Франції зробило се величезні шкоди в засьвах і садівні.

Женева, 10. мая. В цілій Швайцарії сильні морози; вчора падав сніг.

Вісти господарські, промислові і торговельні.

— **Нові 50-коронові банкноти** вийдуть дня 26. мая с. р. Речинця виданя 100-коронових банкнотів ще не сьзначено.

Пєтербург, 9. мая. Царским указом заборонено вивозити коні з губерній: бесарабської, волінської, київської, катериславської, подільської, потавської і херсонської. Виймово вільно вивозити коні за дозволом губернаторів. Коні з иньших сторін можна перевозити через ті губернії лише залізницями.

Львівска торговельна палата.

Дня 10. мая с. р. *За 50 кл.*

Пшениця prima 9.75—10.00. Пшениця середна 9.50—9.70. Жито prima 6.90—7.10. Жито середне 6.75—6.80. Ячмінь броварн. prima 6.25—6.50. Ячмінь на пашу 5.90—6.00. Овес двірський 7.25—7.50. Овес хлопський 6.90—7.00. Кукурудза prima 6.00—6.25. Кукурудза середна 5.60—5.75. Насіня олійні: ріпак зимовий 13.50—13.75; лен 10.50—10.75; сіме 8.50—8.75. Конюшина червона prima 48.00—52.00. Конюшина червона середна 40.00—42.00. Конюшина біла prima 50.00—60.00. Конюшина біла середна 0.00—0.00. Конюшина шведска 00.00—00.00. Тимотка 00.00—00.00. Аниж плоский 24.00—25.00. Аниж округлий 25.00—26.00. Насіня струкові: горох до вареня 7.50—10.00; горох на пашу 6.50—6.75; бобик кінський 5.75—7.10; вика 6.75—7.10. Отруби 3.80—4.10. Хміль 0.00—0.00.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна.
Найславніша програма!
від 1. до 15. мая 1902.

При співучасті військової музики 80. п. п.

1) Гостинний виступ найзнаменитшого італійського трансформатора драматичного артиста **Ugo Biondi** в творах: „Скандал в реставрації“, комедія в 1 дії, „Echo de Piaggrotta“, комічна неаполіт. сьвів, „Страшна ніч“, драма в 1 дії. Імітації композиторів. Всі ролі представить самий **Ugo Biondi**. 2) Сензаційна новість: Фоно-Кінема-Театр: Виступ славних амер. артистів і артисток **Alec Hurlley** і хор, **Miss Westa Tilley**, **The American Comedy Four**, **Miss Westa Victoria**. 3) **Griffith Reade Trio**, містичні комедиянти. 4) **6 сестер Harrison**, з цвіткового корса. 5) **Trio Decaruso**, ексцентричні волоцюги. 6) **The Maripos**, воздушний акт. 7) **Chevalier T. H. Crowther**, феноменальний артист універсальний.

Що дня о 8. год. вечером велике представлєне. В неділю і сьвята два представлєня. Що п'ятниці **High Life** представлєне. Білєти вчасніше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Найдешевші, тревалі КЕРНИЧНІ ПОМПИ

як також помпи всякого рода і до кожної ціли, рури, тревалі мотори вітрові, водопроводи будув перше моравске заведење для водопроводів і помп
Ант. Кунц
ц. і к. надворний доставець в **Mährisch-Weiskirchen**.
3(4-24).

Льоси на сплати

місячні з правом до виграних по зложєно першої рати поручає банковий дім **Шіц і Хаас (Schütz i Chajes)** у Львові пл. Марийскі ч. 7. Купно і продаж ефектів, льосів і монєт. Виплата купонів. Безплатна ревізія льосів і ефектів. Проспєкти висилає ся оплатно.

6(4-50)

— Санітарного радника д-ра **Барвіньского** **Водоличничий заклад Ельгерсбург** (оснований 1837). Сезон від 1. марца до кінца падолиста. 150 добірно устроєних комнат і 4 вилі з романтично положєним замком. Стация залізничі **Plane-Elgersburg-Plmepau**. Всякі водоличничі процедури, електротерапія, масаж, лічничя гімнастика, Мічєля тучне ліченє, диєтетичне і кліматичне ліченє. Особливо надає ся сей заклад до ліченя неврастєнії, гістерії, гіпохондрії, пораженя, серцевих недуг, нервової астми, жолудкових недуг, безсорности, ревматичних і гостєвих недуг, недокровности, золотухи і т. п.

Ціни вельми умірковані.

1. **Мешканє** почавши від 1 марки (60 кр.) до 5 марок денно з прислугою.

2. **Цілий харч** дєвно 4½ марки (1. сніданє, 2. сніданє, обід (table d'hôte — 4 даня — в неділю 5) вечеря).

3. **Все ліченє**, всякі процедури і купелі з лікарскою заплаотою і купелевою прислугою 2 марки денно. Перша конзультація числить ся окремо 10 марок).

Положенє вельми здоровє і гарнє серед **Туринського Ліса** (560 метрів над плєсом моря). О всякі вяясненя і подрібні проспєкти звертати ся треба до:

Sanitätsrath Dr. Barwiński's Wassenheil- u. Kuranstalt Bad Elgersburg im Thüringerwalde.

НАКЛАД А. ХОЙНАЦКОГО.

Бєрнєстернє Бєрнєсо.

LABOREMUS

драма в 3 актах.

переложєна після авторизованого, німєцкогo виданя

Львом Лопатинським.

Модєрна тема і модєрне вискрієє єї перєведєнє. Диалог є справді містєрною плєтінкою драматичної работи. Єго читати є може більшєм вдоволенєм, як бачити на сцені, де пенє пропадає нє одні дотєпний патяк та товєка відітєнка.

Набути можна в Стєвропільській кнїгарнї у Львові.

Унтертеменауска фабрика виробів з глини
ІВАНА КНЯЗЯ ЛІХТЕНШТАЙНА
Unterthemenau bei Lundenburg, поручає:

плити кафлєві і мозайкові, признані яко найліпшої якості, о річи й продукції 10 мільонів плит; дальше: камінні рури і поливані цєгли, рури до дренаваня, фальцовані дахівки, поливані і неполивані плити стінні, дахівки цинковані.
Ілюстровані цїнники даром і оплатно.
Число робітників 700.

8(2-24)

Читайте!

Новє виданє творів **ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

коштує лише 2 корони!
Товариство „Просьвіти“ бажає, щоб в кожній рускій хаті находили ся твори Тараса Шевченка, виданє сими днями найденєний збірник сих творів п. з. „**ПОЕЗИ Т. ШЕВЧЕНКА**“. Кнїжка, оправлена в золотє з золочєними витисками, може бути найгарнішою окрасою руських хат. Папір вельновий, формат на взір європейських кнїжк, сторін 698.
При замовленю 10 прим. даємо 10% оуку. Висилає ся тільки за надєланєм 2 кор. 30 сот. на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10).

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечєнь

Львів, ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

є одиноким руским Товариством асекураційним.

Фонди „Дністра“ з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервний	386 402 кор. 83 сот.	} разом 645.383 кор. 59 сот.
Резерва премії	205.227 „ — „	
Резерва спеціальна	6.000 „ — „	
Фонд емеритальний	47.753 „ 76 „	

„Дністер“ обезпечає будинки як також збіжє і пащу против шкід огневих. Всі три ВП. Ординарияти припоручили „Дністер“ Всч. Духовєнству і всім вірним.

Оплата премії в „Дністрі“ є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє

„Дністер“ межі своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%. Шкоди виплачує „Дністер“ дуже скоро, а оцінку шкід переводить разом з делегатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив „Дністер“ 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члєни „Дністра“ можуть без перешкоди затягати позички в Банку краєвим і касах оцадности, бо каси ті приймають поліси „Дністра“ при позичках гіпотєчних.

На жите можна обезпечати через „Дністер“ — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, рєнти і т. д. — краківським Товаристві, а з провізії від тих обезпечєнь відступає „Дністер“ часть на рускі добродійні ціли.

Агєнції передає „Дністер“ радо сєлянам, господарям, особливо де нема „Дністра“. Агєнти заробили 349.486 кор. провізії.

Сєляне! убігайте ся тільки о агєнції „Дністра“.

МУРОВАНІЙ ДІМ

з офіцинами, садом і огородом
в **БЕРЕЖАНАХ** (ч. 4. побіч ставу)
продам сейчас за **4.000 зр.**
Зголошеня приймає Редакція „Руслана“.

Дешевим і гарним дарунком

при всяких нагодах,

яко гарна прикраса комнат і

Картини: Верещагіна, Шевченко в домини і Сластьона, Шевченкова могила.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ з перєсилкою за 1 кор. 60 сот.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1-го мая 1902.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

Поїзд	посп. особ.	до Львова	Позд	посп. особ.	зі Львова
	приходить о годині		відходить о годині		
	6:10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня	6:25	до Сучави, Жидачєва, Керєсмєзє, Потутор	
	6:20	з Чернівців (Цікан, Галац), Чорткова	6:30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний	
	6:50	з Брухович, шод. від 15. май до 14. вер. вк.	6:43	„ „ „ дв. Підзамче	
	7:45	з Янова	6:35	до Лавочного (Пєшту) Борислава, Дрогобича	
	7:40	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче	8:30	до Кракова (Відня, Праги), Берлина	
	8:00	„ „ „ на дв. головний	2:55	до Лавочного, Хирова, Калуша	
	8:10	з Лавочного (Пєшту), Калуша, Хирова	9:09	до Лавочного, Хирова, Калуша	
	8:15	з Сокала, Рави рускої	9:15	до Янова	
	8:50	з Кракова, Відня, Праги, Берлина	9:50	до Бєзєця, Сокала, Любачєва	
1:35	10:25	з Рашєва, Любачєва	10:30	до Чернівців, Потутор	
	11:55	з Станиславова (Керєсмєзє, Потутор)	13:40	до Тернополя, Потутор, дв. Піда.	
	1:10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава	10:57	„ „ „ дв. гол.	
	1:23	з Янова	2:40	до Янова від 1. май до 15. верєснє в неділю і сьвята	
2:20		з Підволочиск, Коничинів на дв. Підз.	2:15	до Брухович від 15. май до 14. верєснє в неділі і сьвята	
2:35		„ „ „ на дв. голов.	3:05	до Стрия, Скольєго від 1. май до 30. вер.	
	3:14	з Брухович (15. май до 14. вер. в нед. і сьв.)	3:15	до Янова шодєнно від 1. май до 30. вер.	
	4:40	з Самбора, Стрия, Скольєго (15-30.9)	3:26	до Брухович шод. від 1. май до 15. вер.	
	5:11	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Піда.	3:30	до Рашєва, Хирова, Любачєва	
	5:35	„ „ „ на дв. голов.			
1:45	5:40	з Чернівців, Цікан			
	5:50	з Кракова			
			Ніч		
	6:00	з Сокала, Бєзєця і Любачєва	12:45	6:10	до Станиславова, Жидачєва
	8:04	з Брухович (15. май до 14. вер. в нед. і сьв.)		6:20	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)
	9:12	з Брухович (15. май до 14. вер. в нед. і сьв.)		6:39	до Янова від 1. май до 15. вер. будні днє
	9:20	з Чернівців, Букарєшту			звід 16. вер. до 30. цьвіт. 1903. шодєнно
	9:25	з Янова (від 1. май до 30. вер. в нед. і сьв.)		6:35	до Лавочного (Пєшту), Калуша, Хирова
				7:10	до Сокала і Рави рускої
	8:40	з Кракова, Відня, Берлина Ясла, Розвадовє		8:16	до Брухович (15. май до 14. вер. в нед. і сьв.)
2:31	10:03	з Янова (від 1. май до 15. вер. в нед. і сьв.)		8:25	до Перємишля
	10:02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Піда.		9:00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець
	10:20	„ „ „ на дв. голов.		9:20	„ „ „ дв. Підзамче
	10:50	з Лавочного (Пєшту) Хирова Калуша		10:05	до Янова від 1. май до 15. вер. в нед. і сьв.
	3:14	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче		10:30	до Цікан, Чорткова
	3:35	„ „ „ на дворець головний		11:00	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
				11:10	до Підволочиск, Бродів дв. головний
				11:32	„ „ „ дв. Підзамче
				4:15	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
				5:50	до Брухович від 15. май до 14. вер. шод.

ЗАМІТКА: Пєра нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано.

Час середно-європейскій рїхнить ся від часу львівского о 36 минут, а імено 12 год. часу середно-європейского — 12 год. 36 мин. часу львівского. — Бюро інформаційне ц. к. залізниць державних (ул. Красєцких ч. 5.) уділяє пояснєнь в справах залізничних, продає білєти всякого рода і розкладї вади.

Політика галицьких Русинів.

(Конець).

Придивім ся ближше партії твердяків, які то у них находять ся відтінки. Отож є їх три: 1) *убіждєнники*, до котрих належить лише кілька старших і поважніших людей з переконанєм російським. Правда, се люде чесні і характерні — та їх переконання зовсім нас від них відділяють. 2) *твердяки-газетники* в певній мірі яко проводирі партії, для котрих рите і нертованє в галицько-руській суспільности виникає з потреби їх насущного хліба — тож про їх «молодцоватість і замисловатість» не будемо більше теряти слів. 3) *обикновєнні твердяки*, межі котрими дадуть ся відрізнити *старші*, незвичайно фанатичні, з овидом знаня доволі обмежєним, так як фанатизм з великою інтелігенцією не ходить в парі, суть то люде духово заковязлі в цілїм того слова значєню: не знають і не читають нічого, окрім «Галічанїна», котрий пренумерують звичайно з другої руки, або дістають даром, — і *молодші*, у котрих більша інтелігенція а затим і вирозумілість. Декламують, правда, і они про «єдинство», але многі з них *по ділу* самі сердечніші народовці, нераз дійсно добродії люду, з котрим стикають ся. Яким робом попали они між твердяки? Ото звичайно історія така. Учили ся в гімназиях західної Русї, де або зовсім не вчено по руски, або трактовано предмет руского язика зовсім по мачошпинуму. Не один з них доперва по матурі яв ся учити руских букв і по руски читати, значить, підстави науки руского язика не мав зовсім, або мав дуже слабу — а то і пособило єму стати твердяком.

Застановім ся тепер, о скілько численє твердяків на поміч Росїї має підставу. В політиці нема сентиментів, а лише студений розчот. Розгадаймо, чи можливе в теперішних обставинах вкочєне російських війск в Галичину? Безперечно така заборча держава, як Росія, рада-б загорнути як найбільше країв під свою власть. Приобріт такого гарного шматка землі, як Галичина, був би дуже пожаданий. Та політика не ділає слїпо і безрозгадно, а питає, чи стала-б скіра за виправу? Одвіт без упередженя випадає зацікуючий. Бо коли би Росія перекинула свої війска через Збруч, мала-б против себе не лише Австрію, але також Німєччину, Англію, Італію і Турєччину. Пять великих держав, то предєсь за богато хотьби і на такого силача, як Москаль. Хто-б побідив в тій європейській війні? Трудно наперед сказати, та ся пословиця все остане правдивою: *eventus belli incertus*. Успіх непевний, а всеж така воєнка стояла-б Росію яких кілька сот мільонів, не числячи до того жертв крові. Тільки видати, хотьби і задля рідних братів, жалко. До того треба ще додати, що загортаючи Галичину, Росія окрім Поляків і жидів здобула-б не Великоросів, а Малоросів, яким будь-що-будь она вірить найменше і національного руху котрих она мимо величезної своєї сили боїть ся.

Тим часом Росія має задачу иньшу, величну, а для неї дуже важну, котру сповняє успішно, без перешкід із сторони держав європейських, до того розмірно дуже малим коштєм. Росія заєдно ступає наперед в Азїї, заєдно добровільно їй піддають ся малі, полудикі народці азійські, котрі поміж собою в безнастанній живуть незгоді. Росія приймає їх під своє покровительство і сейчас заводить там свої порядки. Чи ж розумно думати, щоби Росія випекла ся свого посланьства на сході, а заплутала ся задля Русинів в страшєнну, вичерпающую війну з Європою? Що так дійсно є, оказує нам приміром новіша історія Словаків (не говорячи про иньших Славян угорських пр. Руснаків) на Угорщині. Правительство угорске за панславїстичні змаганя обявлювані Словаками,

забрало фонди словацких заведєнь народних, покасовало словацкі школи і т. ин. Недавно кількох словацких патріотів, що явили ся на двірци залїзниці, щоби витати *своєлка*, редактора газети, випущєного з вязниці по відсиджєнню карі за викрочєне політичне, засудили угорскі власти на можливо найстрожші карі. А Росія що на то? Аві чирк! І з погляду на свій державний інтерес Росія право зділала, зділала так, як сєго требувала мудра політика. *Се нашим твердякам най буде в науку!*

В другє. Шкода і думати, щоби зєдїненє з «братьми» причинило ся конче до нашого щастя і благодєнствія. От возьмім на примір Лємбардію і Венецію. Кілько то клопотів мала Австрія з тими провінциями. Лємбардіяне і Венеціяне все бурили ся, оказуючи невдовіле і ненависть австрійському правительству. Уложили ся так обстанови політичні, що недовго обі тоті провінції, одну по другій, Австрія відступила зєдїненій Італії. Нині Лємбардіяне і Венеціяне сполучєні з прочими Італіянами. Поспиайте, чи они дуже щасливі? Медіолян і Венеція за часів панованя Австрії в згаданих провінциях були цвїтучими горадами, а іменно торговля Венеції розвивала ся як найкрасше. Нині в «вільній зєдїненій Італії» оба городи упали, а Венеція мимо своїх великолїпних палат трохи не зацєтїла з жалєм згадує давні часи австрійські.

Недруги Австрії заєдно товчуть, що Австрія близка розпаду. Однакож є то лишєнь їх желанєм бачити Австрію в занєпадї і безсилю. Новіші манєври під проводом самого Найяснїйшого Пана відбуті в околицях Ясла, де згромаджєно 115.000 війска і 68 батерій показали дїльність армії австрійської, а котрою мусять числяти ся і найсильнїші держави Європи. Колиж Австрія розпоряджає такою великою силою мїлїтарною і на виї годна виступити яко потуга перворядна, то буде у неї сили доволі і внутр держави прямованя шкідливі здавити і знищити.

Але коли би чудом так зложили ся діла політичні, щоби дійсно Росія заняла Галичину, то ще питанє велике, чи би Русинам, не виняючи і твердяків, стало дуже благодєнно. *Насамперед* хто знає, чи би політичні обстанови не уладили ся так, щоби Росія Русинів віддала під куратєлю Поляків. Хто знає, як проводять Москалі політику внутр своєї держави, той на шому сказаню не почудує ся ві трохи. Звісно також, що Москалі Малоросам і вірять і потурають найменше. *Вдругє*: Знайте панове твердяки, що в Росії «батюшка должен в церкві молити ся і читати», а поза церквою повинен «рад старати ся» т. є. слухати начальства «безмолвно» — умствовати нєльзя! Політична роль сьвященника в Росії зредукована до нулі! *Втретє*: Знайте, що в Росії «просьвіщати народ» є гаслом вельми небезпечним, майже рівнозначним з виразом «мятежничать». Тож і ваше обчєство Качковського, заложєне Наумовичєм і товаришами єдино тільки, щоби поперечити також людовому, а передше заснованому товариству «Просьвіта», удостоїло би ся за «просьвіщеніє народа» скорше або пізнїйше «закрити», а повод найшли би ваші покровителі в нечєв, чи то в яким «вольнодумнім» слові, чи пак навіть в самім язичі ваших видань, котрі, нігде правди діти, по вашій невмілости язиковій, аж роють ся польонїзмами. Щож потому би було? Відпала би вам роскіш залюбки краснорічити на зборах і вічах та вилвати жалі своєго, будь-що-будь, малоруского, плаксивого сердєнька! «Не велика то річ! приймєм ся писати по російськи і для «простаго народа», атжеж в російській літературі виступали і Малороси та внесли богато слів і річній малоруских до общєго «літературного язика!» — закличе може не один з вас.

Та, бачите, оно би вам, галицько-руским Малоросам, не конче так легко яло ся! Таж ви-

дите самі, що карабкаєте ся вже більше ніж пятьдєсять років, а ще такої жаден з вас не довів до того, щоби справно і чисто написати по російськи. А що-до слів малоруских, то дійсно трудно рішити, чи *слів виключно малоруских* є більше в російським, чи в польським, хоть з того не можна робити дальше ідучих заключєнь ні в один бїк, ні в другий. Подам вам тут один примір, як то хїснують з малоруцини Поляки і Москалі, хоть примірів подібних можна би навести і більше. На німєцке *Losung* Поляки не мають власного виразу, але прийали руске слово *haslo* (гасло від *гадати*). Росіяни також не посїдають свого слова та прийали на німєцке *Losung* вираз «лозунг» і то в дуєі «общєславянськом». Та щож, коли «лозунг» такий скуєсний «бутерброд», що навіть такий твердокаленник як госп. О. А. М-ий єго не приймає а уживає в «Галічанїні» малоруского слова «гасло», отож тим способом «исковергаєт общє удобопонимаємый літературний язык».

Та невдоволені запумите: е! що там? політика то не фільольогія! політика то зовсім иньше діло! Хорошо, певно що так! Ая! збанок, то не то само що горнець, хоть їх лішить з глини той самий гончар... Але ми вам так скажемо: *панове твердяки! ви оказали ся такими же фільольогами, як і політиками!* Тож оставте наш бідний нарід в спокою! А хоть і се правда, що язык а політика то не одно, та ви знаєте з власного досьвіду, що язык у нас тісно вяже ся із питанєм політичним — а у вас твердяків не то що язык, але навіть правопись, зовсім тепер непотрібне «ч» підносить ся до значїня політичного...

Ми плакаючи в чистоті малоруский язык, малоруску літературу, тим самим показуємо, що єсьмо Малоросами, відрубними від народа великоруского і що нам „літературний язык“ російський зовсім не може заступити нашого рідного, питоленного малоруского языка.

Коли то партія тверда так напєсовала своєю зовсім схибленою політикою становищу галицьких Русинів, то партія народовців має тепер задачу і обовязок направити лихо. Бож розважїм добре, нас Русинів уважають трохи не всіх ворогами австрійської держави, а прецінь в дійсности загал Русинів є далекий від всякої недобролюбности, тож загал не повинен одвічати за хиби або вибрики поодиноких шалєнників. Ми, Русини, не будемо робити революції, ми не хочемо відорвати ся від Австрії — ми лишєнь бажаємо, щоби наша народність в австрійській державі могла свободно розвивати ся, *жадаємо проте гідного пошанованя нашого малоруского языка і руско католицького обряду.* Для Австрії ми Русини галицькі не єсьмо проте небезпечні, з другої знов сторони *єдоволєне правительством австрійським нашим слухнїм бажань в є інтерєсі самої-же Австрії.* Тож передовсім ходить о тое переконати *нашими ділами* правительство австрійське, що ми *зовсім зриваємо з вськими починами непародної партії, зриваємо з єї облудю, з єї лицємірством* — що будучи Русинами, розвиваючи *малоруцину* і користаючи в рівній мірі з иньшими народами держави із справедливых прав, уділеных народам нашим великодушним монархом, ми в разї потреби готові постояти і пожертвувати за нашу вітчину, за державу австрійську. То єдино спасєнна дорога в політиці австрійських Русинів. Хоть і як напєсовали на шому народови бездарні проводирі-твердяки давнїйших часів — ми надїємо ся, що такої нові провідники-народовці поведуть наш нарід правдїнїйше і щасливійше. Лєкше то, правда, зіпєсовати, ніж зіпєсованє направити, однакож до *направи треба приступити рішучо, конче і як найборше. Толкуєму отвергаєтс!*

Н.

ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Поезія XIX віка.

БЕРАНЖЕ.

Беранже (1780—1875) творець популярних пісень в дусі ліберального міщанства, здобув собі серед него незвичайну славу. Луна всіх подій часу була змістом его легкої пісні з закраскою сатири і широю добродушності, з теплом патріотичного чувства. Не диво, що єї популярність, коренячись у спеціальних відносинах місця і часу, остаєть ся передовсім у границях Франції. Сам же Беранже, сказавши: «Mes chansons, c'est moi», сказав також: «Le peuple c'est ma Muse».

На піддаши.

Так бачу знову низьку ту кімнату,
де молодість моя товкла біді!
Літ мав я двайцять, римував вже гładко
і крім другів мав любовку молоді;
з цілого світа квив, з его турботи,
безжурности віддав житя провід
і на піддаши жив не без охоти, —
до щастя треба — мати двайцять літ.

В моїй кімнатці — скажу вам на ўхо —
лиш крісло й стіл служили все мені,
й вузеньке ліжко й подушка не з пуху,
мій рим і доси єсть там на стіні.
Ох, радіощі, з якими все я стравив,
коб двесь вернулись ви без горя, бід, —
для вас нерідз годинник я заставив...
До щастя треба — мати двайцять літ.

Не бачити вже любові Лізєти!
У капелюсі сьвіжім, вся в стяжках
прийдє булò. В вікні нема рулєти, —
в мить шаль єї повисне на шибках.
Шовк, аксаміти в бідного поєта!
Любов рожево дивить ся на сьвіт.
Днесь знав би, відки в неї туалєта...
До щастя треба — мати двайцять літ.

Раз в час обїду — грòші мав я йвом —
колі співали весело другі,
варòда гòмін сплів ся з нашим співом.
Марєнго! — йшло лувòю навкругі.
Новім ділам нові озвались нїти
під гук армат, під óклик побїд.
Вже королєм у Франції не бїти!
До щастя треба — мати двайцять літ.

Проч! бо уплю ся щастєм чарів майських.
Куді пропали ви щасливі днї?
Я за одін лиш місяць днів тих райських
дам вік, який Господь судив мені!
Житє, любов, про славу яєні мрії
у дрозж кидали сєрце сєред бїд.
Не знало ся фальшивости надїї...
До щастя треба — мати двайцять літ.

Ворожба карт.

Задрімали мама вже
при своїм молитвослові?
Гòлочко! ми вже готові! —
нас ніхтò не стережє.
Вїложім собі ми кáрти,
щò нам вийде, — то не жáрти,
щò нам дòля привержє!

Прочутє — то правди сьвіт.
Ось одін, щò був на мїсли.
Мрії, снї мої не прїсли, —
хлопець-кер списавсь як слїд.
Щò? вдовá богáта!... Гòре!
Він за нею?... Кинусь в мòре!
Ах, проклятий дїдчий рїд!

Жаль, розпўка, монастир,
монастирські мўри грўбі...
Цар карòвий!... Зпòву любі
щастя хвилі, сєрця мир!
Пїшний дар... малá трівòга...
дáльше втєча і дорòга...
грòші, цьвіти, радїсть, пир!

Той карòвий цар — відáv;
сам корòль, най князь — дурнїця.
Не велика то рїжнїця.
Я-ж княгїня! — хто-б гáдав?
Але тут!... завзяв ся вòрог
зніщити менє на пòрох...
Хлопець-блòнд близь мєне став...

Тáйна — явна!... Дїм... пожáр!...
Пòки час єщє втїкаю.
Процавай мїй княжий рáю!
Ах, се був тяжкий удáр!
Князь пропáв. За те товпòю
йньші бїгають за мнòю,
щось їх бóудє з дєсятє пар.

Той ось тут, вже сївий чїп —
юнкєр вїдко, мов корòблик.
Ну! попáвсь мені сокòблик,
ловінчáв нас гáрно пїп.
І в Парїж! Житє — як рїдко!
Він сєрдїт — сьмїю ся в скрїтку.
Все так, як за дáвних дїб!

От прочвáра! мов у снї,
Сўне, кáшле, як три мáри,
чар любови, щáстя чáри
все полòшить враз менї...
Ах! та-ж се проспўлась мáти!
Бáчу, лáдить ся кричáти.
Ой, не дўрїть кáрта, нї!

ТЕОДОР де БАНВІЛЬ.

Т. де Банвіль (1823—1891) легкий, дотепний лїрик. Крім лїричних поезій, повних звучности і гармонїї, писав много новель, а також дещò для сцени. Збїрки его поезій: „Les cariatides“, — „Les stalactites“, — „Les Odelettes“ — „Les odes funambulesques“.

З а з и в.

Ходї! прикрїй волòсе чòрне капелюхом.
За хвїлю встáне гòмін прáці з рáвним рўхом.
Поглїнемо, як рáнок бóудить ся на гòрах.
Гáй, луг нас привитáють цьвітами в простòрах.
Над жєрелом, щò вкрїлось з лєгка морцина́ми,
всьмихнўть ся нєнуфáри зòлотом під нáми.
Над нáми, над садáми, над дрїмўчим бòром
лўна загўбленòї піснї йде простòром.
А вїтерцї лєгєнькі, гòнцї-побратїми,
розтрїпуючи зáпах крїлами своїми,
метáти-муть на тєбе з лєготом-привїтом
рожевим пїлом брєскви, я́блунєвим цьвітом.

ТЕОФІЛЬ ГОТІЄ.

Т. Готїє (1811—1882), зрау малєр, пїзнїше поєт. поклонник «штуки для штуки», уважав задачею поезїї соперництво з плястичним малєрством і рїзьбою. Будучи клєсиком романтизму, залюблєним в екзотизм, зміст своїх поезій схарактеризував найлїпше сам, назвавши себе «чòловїком, для котрого нема вїшнього сьвіта». Був він нєначе тим посередним звєном, щò вяжє індивїдуальну і субьєктивну поезїю французьких романтиків з безособовою і предметовою творчостю парнасчиків. Писав також прозою. Замїтні его історично-лїтературні студїї і критики. З поезій найцїннїші — „E maux et Camées“.

Ш т у к а.

Придáп ділам своїм красї,
коли труднїйшу фòрму ім
дасї —
мáрмур, емáлю, чи рим.
Закòни, Мўзо, гєть метї!
Однáк, щòб крок твїй був мїцнїй,
так ти
на нòги взуй котўрн тїснїй.

Проч ритм вигідний! Він, як степ,
де-б вський погуляти мїг, —
як трєп
прїдáтний для всьляких нїг.
Рїзьбарю! з гїпсом на сьмїтнїк,
щò гнўтись лиш під пáльцїв рух
привик,
хоч гєть від нєго рветь ся дух!

З Каррáри, з Пáроса скáлá —
то гідний трўду матерїал!
Дїлá

твої в нїм блїснуть мов криштáл.
Бронз Сиракўз передовсїм
берї, мїр тáйну сил в кінєць, —
у нїм
чар гòрдости укрїв мїстєць.

Най нїжний дòтик рук твоїх
пружкáм агáта лїшить жар,
най з них
Апòллїна добóудє чар!
Малїрю! вòдних барв досїть!
Колї безсємєртя ти забáг,
так в мить
гартўї свої краскі в огнѣх!

Сирєн хоч сто в блáкїт мїстї,
на сто ладїв крутї ім в сєрп
хвостї,
щòб гòродїв красїли герб.
Потрїйним нїмбом най у мглї
Мадòнни заблїщить красá;
з землї
хрєст най ростє під небеса!

Корòтка всєму єсть добá!
На штўцї — тїльки лїжє плїснь:
рїзьбá
столїць завмерлих скрїла жинь;
старєзний, зніщєний медáль,
щò его вїймив з лòна пїль
рискáль,
явїв нам Цєзàра профїль.

Богї конєць побáчать сьвїй, —
та пò-над час єсть виспа мїць —
то стрїй
пїсєнь, щò крїпшїй вських криць.
Тож цїзелòї амáлїї щит,
воплòчуй ся зі сном своїм
в гранїт,
в непобїднїй бронз чи в рим!

Р у к а.

Був я в рїзбарї ненарòком.
Там відлив гїпсовий з руки
Так лòбо вразїв мов óко,
Нїжнїйше як цьвітки листкї.

Царїцї рукá, чи богїні
Лєжáла в тїй хвїлї вонá,
Пїшáючись вїразом лїнїй,
Бїлїла ся нáче снїжнá.

Колїсь вона мòже султáна
В обїймах держáла нїжнїх
А мòже чолò Дон-Жуáна
У кўчерях грáлась дрїбнїх?

Рукò куртизáнтки чи жрїцї, —
Красї ненаглядний взорєць, —
Булá ти рукòю царїцї,
Щò гідно носїла вїнєць?

Чи скїптр безгранїчнòї влáсти
Держáла ти гòрдо грїзний?
Чи мòже лиш зємнòї стрáсти
І рòскошї скїптр чарівний?

Стремлїне до блїску і влáсти —
Фáнтáзї бўйної грá;
А пòриви бўйної стрáсти, —
Се-ж джєрело злá і добрá.

Бажáне пустòї хїмєри
І щáстє лиш в мрїях та снáх —
Все тє вже з самòї Венєри¹⁾
Проблїскує в яєних чертáх.

Як жрєць перед вїдом богїні
Стоїò протїв тєбе я знов
І тáйную зáгáдку лїнїй
Вїдгáдє з жáхом любов.

¹⁾ Венєра — випуклá часть долонї при великїм пальцї, з котрої звичáйно ворожилà долю.